UiA2014

1958. Casa Julià (Correa i Milà)

Albert Mercader

1. BIOGRAFIA

Federico Correa (Barcelona, 1924) i Alfons Milà (Barcelona, 1924-2009) van formar estudi conjunt l'any 1953 després d'haver treballat tots dos a l'estudi de José Antonio Coderch. Als inicis van realitzar treballs d'interiorisme i posteriorment van rebre diversos encàrrecs d'habitatges unifamiliars a Cadaqués. En aquesta població de la Costa Brava van desenvolupar una arquitectura provinent de les referències internacionals del moment (Albini, Rogers, Gardella) però carregada d'elements tradicionals propis del lloc. En aquesta etapa diversos arquitectes de prestigi com Coderch, Harnden i Bombelli també van realitzar habitatges a Cadaqués seguint els mateixos principis de regionalisme crític. A partir dels anys 60 Correa i Milà van rebre encàrrecs de més envergadura. Destaquen l'edifici Atalaya el 1972 o l'Ordenació de l'Anella Olímpica de Barcelona el 1984.

Cadira "Barceloneta", 1954

Casa Villavecchia, 1955

Local Flash-Flash, 1969

Edifici Atalaya, 1971

Restaurant Giardinetto, 1974

2. ANÀLISI

2.1 | DESCRIPCIÓ ANALÍTICA DE L'OBRA

La Casa Julià, construïda entre 1956 i 1960, es troba en una situació dominant respecte el paisatge de **Cadaqués** i disposa de magnífiques vistes. La forta pendent del terreny provoca que la casa es disposi sobre una base realitzada amb un mur de pedra seca, una tècnica utilitzada tradicionalment a la zona. D'aquesta manera la planta té un sol nivell, una condició indicada pels clients. La planta és pentagonal i s'obre a les vistes en diferents direccions. La façana nord, on hi ha l'accés, és molt més opaca i un mur es projecta cap a fora protegint la casa de la tramuntana i otorgant privacitat. Les estances s'obren en ventall a partir d'un punt central que és el vestibul amb una geometria variable que s'adapta a la funció específica de cada espai. L'àrea privilegiada la comformen l'habitació principal i la sala d'estar, que tenen orientació sud i permeten les visuals cap a l'est i l'oest. Els dos dormitoris restants queden separats formalment i tenen un petit espai de distribució, mentre que a l'oest la cuina té circulació directa amb el menjador i incorpora els espais destinats al servei. Es pot observar com l'organització de la planta és tradicional tot i la geometria complexa del projecte: separació del servei i garatge de la resta de la casa i jerarquia en les habitacions. Un esquema utilitzat per Coderch en moltes de les seves cases, que també serveix per separar clarament els espais de dia i els de nit.

La geometria pentagonal de la planta indica que aquest és un punt de partida, una idea formal *a priori*, i no pas el resultat d'un procés. La idea del pentàgon s'implanta en el terreny mitjançant una plataforma sobre la qual es desenvoluparan les relacions geomètriques interiors. Això marca una clara diferència amb l'arquitectura vernàcula, on la forma està determinada totalment per les condicions del terreny. La coberta està formada per una gran llosa de formigó armat sobre la qual s'alxequen els envanets conillers per acabar comformant una coberta inclinada de teula àrab. Per tant, a l'interior el sostre és pla, i a més està pintat de color per diferenciar-lo de les parets i reforçar la imatge de la llosa que es projecta cap al paisatge. En canvi l'acabat exterior de la coberta és vernacular. Les obertures de la casa van de terra a sostre, són plans i no pas forats a les parets. És un recurs també molt utilitzat per Coderch.

Els materials utilitzats per Correa i Milà són modestos, provinents de l'arquitectura popular: murs encalats de color blanc, pedra de Cadaqués, fusta, ceràmica... Els arquitectes incorporen tots aquests elements i els transformen per crear una arquitectura moderna i culta.

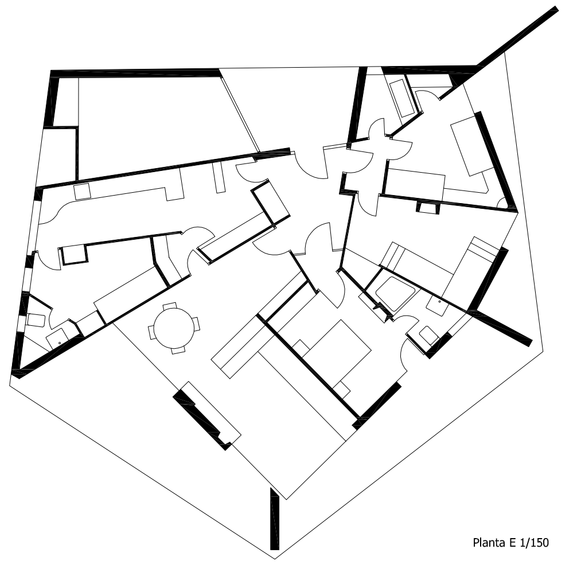

Planta E 1/150

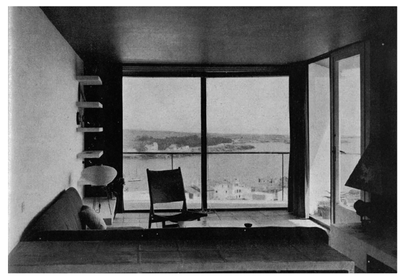

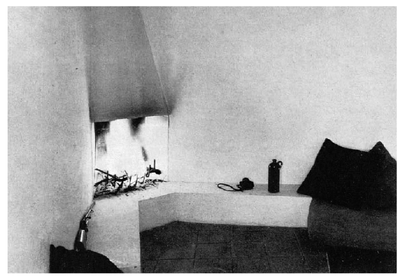

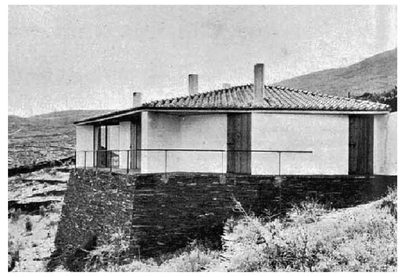

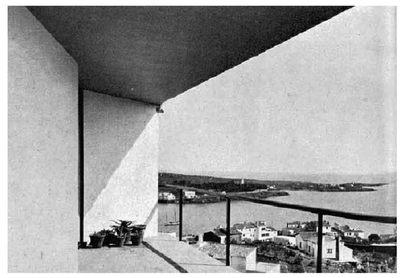

2.2 | CRÍTICA COMPARADA AMB ELS SEUS MODELS

A la casa Julià s'hi poden endevinar moltes referències internacionals. El primer element que ens crida l'atenció és el sòcol de pedra seca sobre el que se situa la casa. Permet salvar el desnivell i crear un pla sobre el qual organitzar els espais. **Mies van der Rohe** aplicava aquesta estratègia en molts dels seus edificis, com en el Pavelló de Barcelona de l'any 1929. Era una solució provinent del classicisme, que Mies ja havia experimentat en el seu projecte del Monument a Bismark ja l'any 1910, on el prominent sòcol prenia una imatge molt semblant al de la casa Julià. Si bé el sòcol era un element important per Mies també ho era el sostre pla format per una llosa de formigó, ja que a partir d'aquests dos plans horitzontals es definia el projecte. Els murs arribaven més tard i es podien desplaçar, ser-hi o no ser-hi però sempre es trobaven entre els plans horitzontals. A la casa Julià els murs també es disposen sobre la plataforma, i tans sols un es projecta cap a l'exterior. És l'únic punt de contacte amb el terreny natural. Els murs defineixen les estances i allà on desapareixen aparek el buit que ocupa la finestra.

Les finestres de terra a sostre eren una característica de l'arquitectura de **José Antonio Coderch** però també ho era la manera de relacionar l'arquitectura moderna amb la vernàcula. L'ús dels materials locals i les tècniques constructives populars eren factors de gran importància. En la casa Julià l'esquema de la planta recorda al de la casa Catasús (1956) o la casa Ballvé (1957), tot i que totalment transformats dins la geometria pentagonal. Però si hi ha un projecte de Coderch on les semblances són evidents és amb la casa Coderch de 1955, a Caldes d'Estrac. Els murs també s'obren en ventall i una terrassa serveix d'espai intermig entre la casa i el paisatge. La coberta i la façana opaca posterior són altres elements identificables.

I d'on prové la idea de treballar amb formes geomètriques pures, en aquest cas el pentàgon? **Frank Lloyd Wrigh** composava molts dels seus edificis utilitzant formes com el triangle, l'hexàgon o l'octògon. A la Bazett House (1939) va composar els volums per agregació de petites unitats hexagonals. Al Pavelló d'Espanya a l'Exposició Internacional de Brussel·les de 1958, de **Corrales i Molezún**, es va recuperar la mateixa idea i tot l'edifici està format per unitats hexagonals. El projecte aprofundeix en aquesta forma geomètrica, que genera els paviments i decoració interior. La casa Julià és la primera obra on Correa i Milà introdueixen la geometria com a idea generadora del projecte, tot i que el pentàgon s'utilitza tan sols com a perímetre dins el qual els elements adopten les formes seguint la seva funció. El Pavelló de Corrales i Molezún es va realitzar quan la casa Julià ja estava en construcció i, per tant, no va ser una referència pels arquitectes però ens explica el clima arquitectònic a Espanya en aquell moment. Posteriorment, Correa i Milà van construir la casa Romeu (1962) on el mecanisme de la planta ja era per agregació d'hexàgons.

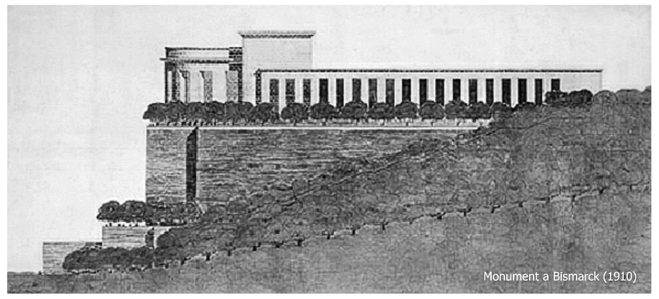

Monument a Bismarck (1910)

Pavelló d'Alemanya a Barcelona (1929)

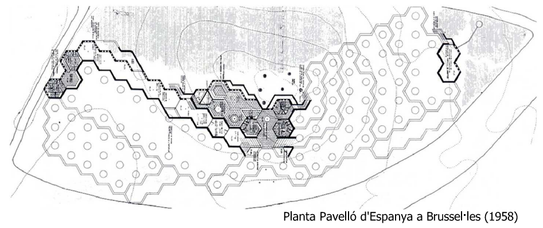

Planta Pavelló d'Espanya a Brussel·les (1958)

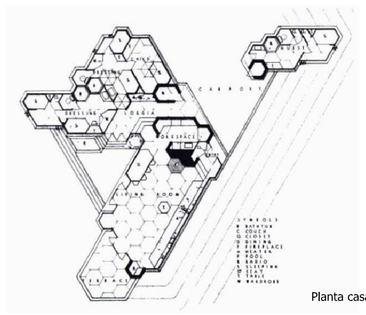

Planta casa Bazett (1939)

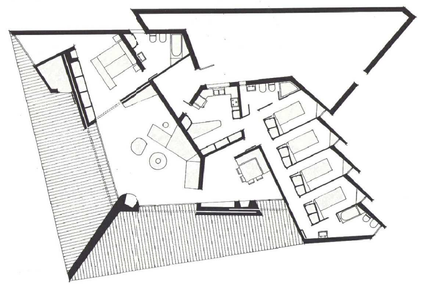

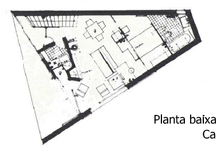

Planta baixa i primera E 1/300
Casa Coderch (1955)

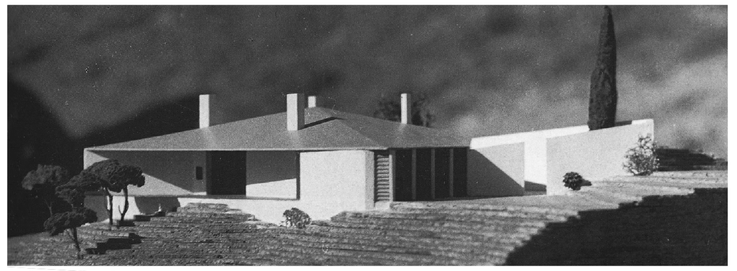

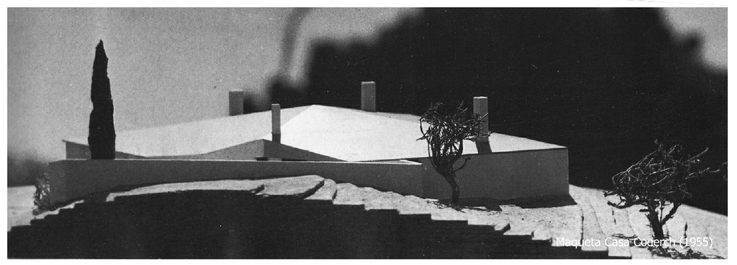

3. CONCLUSIONS

A la casa Julià hi trobem moltes de les idees de l'Estil Internacional, aplicades en un entorn privilegiat amb molt de tacte i respecte per l'arquitectura del lloc. Al collage de la dreta es pretén exemplificar les relacions de la casa amb les referències internacionals explicades anteriorment. Amb les eines que facilita l'arquitectura popular Correa i Milà van projectar una casa totalment moderna però molt lligada a la realitat de Cadaqués.

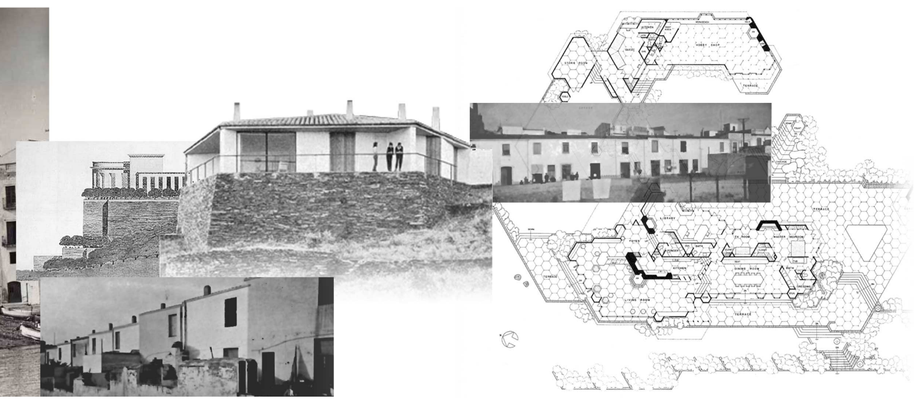

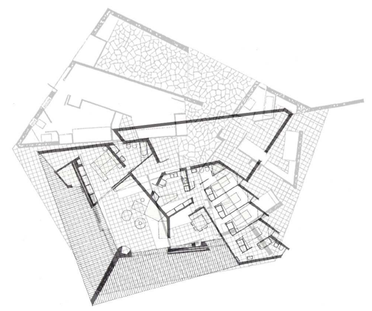

BIBLIOGRAFIA

FRAMPTON, Kenneth. "El regionalismo crítico: arquitectura moderna e identidad cultural". En: *Historia crítica de la arquitectura moderna* . Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 2010, pp.318-332.

TERRADAS, ESTEVE. "Cadaqués: laboratorio del realismo doméstico en Cataluña". ETSAB, 1993, pp.78-100.

Cuadernos de Arquitectura, "Chalet en Cadaqués", número 42, 1960.

AC, Documentos de Actividad Contemporánea, número 01, Barcelona, 1931

IBÁÑEZ, JAUME. *Hablemos un poco de todo* [En línea]. Pabellón de España en Bruselas. Corrales y Molezún, 2010. <http://hablemosunpocodetodo.blogspot.com.es/2010/12/pabellon-de-espana-en-bruselas-corrales.html> [Consulta: 17 de maig del 2014].

ANDRÉS, AIDA I ROVIRA, JORGE. *Revista Diagonal* [En línea]. Federico Correa, hem de parlar. <http://www.revistadiagonal.com/entrevistas/hem-de-parlar/federico-correa/> [Consulta: 9 de maig del 2014].